

KREDITIRANJE V PRAKSI

1. KONTOKORENTNI KREDIT
2. MENIČNI KREDIT
3. LOMBARDNI KREDIT
4. CESIJSKI KREDIT IN FAKTORING
5. HIPOTEKARNI KREDIT
6. AVALNI KREDIT
7. DOBAVITELJEV KREDIT
8. KUPČEV KREDIT
9. FINANCIRANJE S POMOČJO LIZINGA

1. KONTOKORENTNI KREDIT

Najpomembnejše značilnosti kontokorentnega razmerja so naslednje:

- vse fin. storitve in protistoritve obeh pogodbenih partnerjev se medsebojno poračunavajo. Na koncu obračunskega obdobja (konec polletja), se ne upoštevajo posamezne terjatve in obveznosti, ampak le saldo.
- **potek kreditiranja:** določen je obseg-limit kredita, ki ga lahko obnavljamo ali tudi prekoračimo
- **stroški:** debetne obresti, razpolagalna ali kreditna provizija, prekoračitvena prov., provizija od prometa
- **pristojbine:** odvisno od dogovora.

Gospodarski pomen:

- ta kredit najbolj ustreza spreminjajočim se potrebam po denarnih sredstvih
- kontokorentni k. so po predpisih kratkoročni (za cca. 6 mes.), gospodarsko gledano pa so dolgoročni, ker jih je mogoče podaljševati oz. obnavljati.
- če bi posojilojemalcu ukinili ta kredit, bi s tem ogrozili njegov obstoj (namenjen finan. blaga), zato ga je mogoče le postopoma zmanjšati.

2. MENIČNI KREDIT

Posojilojemalec izroči banki menico, ki jo ima v posesti, pred njeno dospelostjo. Ta odobri menično vsoto – zmanjšano za obresti, provizijo in stroške – na posojilojemalčev račun.

POTEK

➤ **Pravica posojilojemalca**

Banka odobri posojilojemalcu okvirno vrednost kredita. Do te vrednosti jo lahko indosira, izroči posojilodajalcu menice v diskont.

Ko menice dospejo v plačilo in jih trasat (pozvanec) pravilno poravna, lahko posojilojemalec indosira v diskont nadaljnje menice do odobrene vrednosti kredita.

➤ **Obveznost trasata**

Kontrolirajo ali različni posojilojemalci ne izročajo v diskont preveč menic, ki jih poravna (akceptira) isti trasat.

Banke z internimi navodili določajo kolikšno obveznost prevzame trasat. Banke imajo pravico, da zavrnejo diskont menic, če bi bile prekoračene obveznosti trasata.

ZAHTEVE GLEDE MENIC

➤ **Blagovna menica**

Menico je mogoče izdati (trasirati) le na podlagi dejanske dobave blaga:

- če je pozvanec kupil blago, ga bo predelanega ali nepredelanega prodal in pridobil sredstva za plačilo menične vsote ob dospelosti
- če menica ni pokrita z nakupom in prodajo blaga, obstaja nevarnost da so podjetja izdala menico samo zato da bi jih diskontirala in s tem premostila finančne težave (menični finančni mostiček).

➤ **Dva dobra podpisa**

- menica mora imeti vsaj dva dobra podpisa, to pomeni da morata biti najmanj dva plačilno voljna in plačilno sposobna podpisnika
- če pa se ugotovi, da so na »črni listi« tudi podpisnika menice je bolje da tako menico razveljavimo.

➤ **Roki dospelosti**

Za menico z rokom dospelosti do treh mesecev upoštevamo običajne obrestne mere. Za menico z rokom dospelosti do šestih mesecev pa diskontiramo po višji obrestni meri.

➤ **Povračilo za neplačano menico**

Posojiljemalec se mora pogodbeno obvezati, da bo menico, ki ob dospelosti ni poravnana, sprejel nazaj in plačal banki brez meničnega protesta.

Posojiljemalec (izročitelj m.) mora sam zahtevati od trasata, da poravna menično vsoto.

STROŠKI

- **diskontne obresti** (po bančni obrestni meri)
- **diskontna provizija** (če ni dogovorjena neto diskonta stopnja lahko zaračunavamo še diskontno provizijo, odvisna od časa kreditiranja ali pa jo zaračunavajo za vsak začetni mesec dospelosti menic)
- **inkaso provizija** (ob dospelosti zaračuna banka inkaso provizijo posojiljemalcu)

Menično diskontno kreditiranje je namenjeno financiranju prodaje v trgovini na debelo in v industriji.

3. LOMBARDNI KREDIT (zastava s premičnino)

Lombardni kredit je kratkoročno posojilo, ki je zavarovano s premičninami ali vrednostnimi papirji.

➤ **Lombard vrednostnih papirjev**

Vrednostne papirje lahko ovrednotimo, hranimo in tudi prodamo. Praviloma pa ima posojiljemalec vrednostne papirje že shranjene v bančnih trezorjih.

Za vrednostne papirje odobravamo lombardni kredit:

- obveznice s trdno obrestno mero: 70-90 % tečajne vrednosti
- delnice: 50-70 % tečajne vrednosti.

➤ **Lombard plemenitih kovin**

- za plemenite kovine (diamant, smaragd, rubin) odobravamo do 90 % njene dejanske vrednosti.

➤ **Blagovni lombard**

Posojiljemalec mora:

- preveriti rok trajanja blaga
- ugotoviti vrednost blaga
- oceniti prihodnje gibanje cen na trgu

Za blagovni lombard so primerne surovine, po katerih je trajno povpraševanje – ob stabilnih cenah kot so kava, sladkor, pšenica, bombaž in usnje. Te surovine prodajamo in kupujemo na blagovnih borzah (lahko določimo vrednost in spremljamo gibanje cen).

Pri blagovnem lombardu se giblje vrednost kredita med 40 % in 70 % tržne vrednosti blaga.

Posojiljemalec mora vedno izročiti banki zastavljeno blago in sicer:

- s fizično dejansko izročitvijo (pri vred. papirjih in plemenitih kovinah)
- s simbolično izročitvijo (pri blag. lombardu).

Če se med časom kreditiranja zmanjša vrednost zastavljenih stvari, lahko banka zahteva:

- da posojiljemalec zagotovi dodatno varščino
- ali vrne ustrezni del kredita.

4.

a) CESIJSKI KREDIT (kreditiranje na podlagi odstopa terjatev)

- Tiha cesija (posojiljemalec ne obvesti svojih dolžnikov o odstopu terjatev, vendar se zaveže, da bo posamezna plačila takoj preusmeril banki.
- Odprta cesija (banka obvesti dolžnike, da ji je upnik (kreditojemalec) odstopil svoje terjatve, in zahteva da svoje dolgove do upnika poravnajo neposredno njej.

Pri cesiji kredit odobravamo v obsegu prib. 85 % terjatev.

Z okvirno cesijsko pogodbo se posojiljemalec obvezuje, da bo ob sklenitvi pogodbe odstopil banki vse bodoče terjatve in jo bo tudi mesečno obveščal o teh terjativah.

b) FAKTORING

- faktoring se je razvil iz cesije, pomaga opravljati plačila banki, dodatna pomoč.

Factoring zagotavlja svojim strankam kredit, poleg tega pa še:

- vodi saldakonte dolžnikov
- prevzame opominjanje in inkaso
- prevzame riziko dubioz (tveganje za plačilno nesposobnost dolžnika)

Stroški so odvisni od obsega prevzetih storitev in je mogoče zaračunati:

- debetne obresti
- pristojbine za inkaso
- provizijo za prevzem rizika dubioz
- režijske stroške za vodenje evidenc

5. HIPOTEKARNI KREDIT

Hipotekarni kredit ima svoje ime po določeni obliki zavarovanja kredita. Zavarovanje temelji na zastavitvi nepremičnin (zemljišča in zgradbe). Vpis zastavne pravice v zemljiško knjigo označujemo z besedo HIPOTEKA.

POTEK

Najprej ocenimo vrednost zemljišča oz zemljišča z zgradbo (oceni cenilec).

Nato določimo najvišjo mejo za kredit, ki je:

- za nezazidljiva zemljišča približno dve tretjini
- za zazidljiva zemljišča pa približno pol njihove tržne vrednosti.

Hipoteka se vpisuje na list C (bremenski list zemljiške knjige). Vpiše se znesek in obresti (od začetka do konca).

Pri vračilu hipotekarnega kredita moramo razlikovati:

- odplačila, ki zmanjšujejo dolg (glavnica)
- obresti

Odplačila in obresti je možno kombinirati na več načinov:

- odplačilo v enem znesku (redko)

Med zadolžitvijo plačujemo le obresti, na koncu pa vrnemo celotni znesek posojila.

- odplačilo v anuitetah

Ob dogovorjenih terminih (mesečno, četrtletno...) plačujemo enake zneske (anuitete). Ti zneski se najprej uporabljajo za plačilo zapadlih obresti, ostanek pa za odplačilo kredita.

OBROČNO ODPLAČILO

Višina odplačila se ne spreminja. Obresti se obračunavajo od vsakokratnega ostanka dolga, zato se tudi obroki postopoma zmanjšujejo.

Pri anuitetnem in obročnem plačevanju se je mogoče dogovoriti za leta, v katerih ni odplačila (moratorij). V teh letih moramo plačati samo obresti (kot pri kreditih, ki jih odplačamo v enem znesku).

Šele po preteku moratorija pričnemo z odplačili. Po popolni poravnavi dolga je mogoče izbrisati hipoteko iz zemljiške knjige.

STROŠKI

Obresti je mogoče obračunati:

- za nazaj (dekurzivne obresti) – plačujemo obresti za nazaj
- vnaprej (anticipativne obresti) – plačujemo obresti vnaprej (npr. za eno leto)

Pristojbine:

- za hipotekarni kredit pogosto zaračunavamo odobritveno provizijo.

To provizijo lahko:

- takoj odtegnemo od odobrenega kredita
- ali povečamo kreditni znesek za znesek provizije

Imamo stroške tudi za vpis in izbris hipoteke.

GOSPODARSKI POMEN

Hipotekarni kredit je oblika dolgoročnih posojil. Razlogi so:

- zemljišča so redka, njihova vrednost praviloma trajno narašča (to je za banko dobro)
- banke poskušajo pridobiti realno zavarovanje, ki jim zagotavlja vračilo kredita.

6. AVALNI KREDIT

Banka je pripravljena jamčiti za obstoječe ali prihodnje obveznosti svoje stranke.

Garancija

Banka jamči za morebitne prihodnje obveznosti komitenta. Dogovori o garanciji so pogosto: garantiramo vam kot porok in plačnik...

Posebne zahteve za garancijo

Kadar posojilojemalec ne velja za dobrega plačnika, si mora pridobiti aval ali garancijo za svoje obveznosti.

To so:

- CARINSKI AVAL (carino plačati takoj po uvozu blaga)
- GARANCIJA ZA PLAČILO PREVOZNINE (pri blagovnem prometu kot je špedicija je potrebno dnevno poravnati račune za prevoznine, če pa želi

podjetje to odložiti in plačati v daljšem času je potrebno posebno jamstvo za plačilo)

- DOBAVNA IN IZPOLNITVENA GARANCIJA (banka jamči z določenim zneskom da bo komitent pravočasno izpolnil pogodbeno obveznost – dobava blaga)
- GARANCIJA ZA NAPAKE – odgovornostna garancija (banka jamči do določenega zneska za primanjkljaje blaga ali napake pri storitvah)
- GARANCIJA ZA AVANS (banka jamči da bo prejemnik avansa izpolnil svojo obveznost in vrnil prejeti avans)
- PONUDBENA GARANCIJA – gradbeništvo (banka jamči z določenim zneskom, da bo podjetnik, ki je na dražbi kupil pošiljko blaga, dejansko sklenil pogodbo po ponudbenih pogojih).

7. DOBAVITELJEV KREDIT

Dve obliki:

- **blagovni kredit** (pogosto dobava blaga ni zavarovana, možno je tudi pridržek lastninske pravice, menica)
- **posojilo za investicijske namene** (dobavitelji odobrijo svojim kupcem dolgoročne kredite za investicije, da bi s tem zagotovili prodajo).

8. KUPČEV KREDIT

Dva načina:

- **avans in vnaprejšnje plačilo** (najpogosteje povezano z določanjem cen v prodajni pogodbi)
- **posojilo za investicije** (kupci odobravajo svojim dobaviteljem kredite, da bi si zagotovili stalno dobavo)

9. FINANCIRANJE S POMOČJO LIZINGA

Lizing v ožjem pomenu je srednjeročni oz. dolgoročni zakup (najem) investicijske opreme, ki ga omogoča lizinško podjetje.

POTEK

Praviloma se najprej sporazumeta uporabnik in proizvajalec o vrsti investicijske opreme. Potem se povežeta prihodnji najemnik ali proizvajalec ali oba z lizinškim podjetjem.

Lizinško podjetje si nato pridobi dogovorjeno investicijsko opremo pri proizvajalcu in jo posreduje v dolgoročni najem (zakup) uporabnika.

Pogosto si pridobijo lizinška podjetja potrebna finančna sredstva za lizinške posle pri bankah, s katerimi sklenejo pogodbe o refinanciranju.

OBLIKE POGODB O LIZINGU

Pogodbe ko lizingu lahko oblikujemo na različne načine:

- **z možnostjo podaljšanja lizinške pogodbe ali brez nje** (najemnik si lahko pridrži pravico, da bo podaljšal lizinško pogodbo po preteku veljavnosti)
- **s pravico odpovedi lizinške pogodbe ali brez nje** (najemnik lahko po preteku določenega časa odpove lizinško pogodbo, možnost odpovedi je dopustna le pri predmetih, ki jih je mogoče unovčiti – avtomobili dobre znamke)
- **z opcijo nakupa ali brez nje** (najemnik ima pravico, da po preteku lizinške pogodbe najeti predmet odkupi po ceni, ki je bila dogovorjena s pogodbo).

SALE AND LEASE BACK

To je posebna oblika lizinga, ki je značilna za primere, ko podjetje že kupi investicijsko opremo in jo šele nato želi financirati s pomočjo lizinga.

Najemnik proda investicijsko opremo lizinškemu podjetju in jo takoj nato najame (sale and lease back).

STROŠKI LIZINGA

Pri lizingu v ožjem pomenu obroke najemnine določamo tako, da je ob koncu pogodbe že odplačan pretežni del vrednosti najete investicijske opreme (ca. 80-90 %). Izjeme so le pri opremi, ki jo je mogoče brez težav prodati (npr. avtomobili, računalniki...)

Največjo korist pri lizingu ima proizvajalec oz. prodajalec.

Prednosti za najemnika so:

- trajanje najema je lahko prilagojeno potrebami in fizičnim možnostim najemnika
- lizing zagotavlja proste kreditne linije, kar pomeni, da podjetje ohranja likvidnostno rezervo pri svoji banki, saj financira investicijsko opremo z najemom pri lizinškem podjetju
- obveznosti podjetja, ki se nanašajo na najem opreme, niso izkazane v bilanci
- lizing je tudi z vidika obdavčitve podjetja ugoden.

Nakup poskušajo podjetja prikriti z lizingom:

- kadar v kratkem času (npr. v eni tretjini obratovalne dobe) odplačajo celotno vrednost oprem z najemnino in jo nato za skromno plačilo odkupijo od lizinškega podjetja)
- kadar sklenejo lizinško pogodbo za vso običajno uporabno dobo opreme.

KREDITNI RIZIKI (kreditna tveganja)

1. AKTIVNI KREDITNI RIZIKI (tveganja posojilodajalca)

- **riziko dubioz** (tveganje, da posojilojemalec ne bi vrnil kredita)
- **riziko, povezan z vrednostjo denarja** (tveganje, da je vrnjeni znesek zaradi inflacije manj vreden kot odobreni znesek kredita)
- **valutni riziko** (tveganje pri kreditu, ki je odobren v tuji valuti, in sicer če se zniža menjalni tečaj med odobritvijo in vračilom kredita)
- **riziko rastočih obrestnih mer** (tveganje pri kreditu, ki je bil odobren po fiksni obrestni meri. Če pa se zvišajo obresti na denarnem trgu, bi lahko posojilodajalec »plasiral« (dosegel) svoja sredstva po višji obrestni meri.

2. PASIVNI KREDITNI RIZIKI (tveganje posojilojemalca)

- **riziko predčasne odpovedi kredita oz. odklonitve podaljšave** (tveganje pri kreditu, če bi pogodbeni rok pretekel, še preden bi podjetje zadovoljilo gospodarsko potrebo po kreditu)
- **valutni riziko** (tveganje pri kreditih, ko so bili odobreni v tuji valuti, in sicer če se poveča menjalni tečaj med odobritvijo in vračilom kredita)
- **riziko padajočih obrestnih mer** (tveganje pri kreditu, ki je bil odobren po fiksni obrestni meri. Če se znižajo obrestne mere na denarnem trgu, bi lahko posojilojemalec najel kredit po ugodnejših pogojih, če ne bi bil že vezan s kreditno pogodbo)
- **riziko, povezan z vrednostjo denarja** (tveganje, da ima vrnjeni znesek večjo kupno moč, kot jo je imel v trenutku najema kredita)